

Nazwa instytucji

Książnica Cieszyńska

Tytuł jednostki/Tytuł publikacji

Memoriał w sprawie stosunków ludności polskiej w
Czechosłowackiej części Śląska Cieszyńskiego - Praga, 15.02.1923
r.

Liczba stron oryginału

6

Liczba plików skanów

7

Liczba plików publikacji

7

Sygnatura/numer zespołu

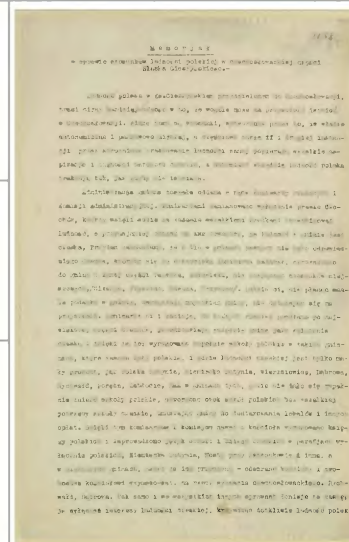
TR 028.058

Data wydania oryginału

1923

Projekt/Sponsor digitalizacji

Dofinansowano ze środków WPR Kultura+

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

NARODOWY
INSTYTUT
AUDIOWIZUALNY

KULTURA+

M e m o r j a ł

w sprawie stosunków ludności polskiej w czechosłowackiej części
Śląska Cieszyńskiego.-

Ludność polska w Ks.Cieszyńskim przydzielonem do Czechosłowacji, traci coraz bardziej ufność w to, że wogóle może na przyszłość istnieć w Czechosłowacji. Winne temu są stosunki, wytworzone przez to, że władze autonomiczne i państwowe niższej, a częściowo także ~~XX~~ i drugiej instancji przez stronnictwe traktowanie ludności samej popierają wszelkie aspiracje i dążności narodowe czeskie, a natomiast wszędzie ludność polską traktują tak, jak gdyby nie istniała.

Administracja gminna została oddana w ręce Komisarzy rządowych i Komisji administracyjnej. Komisarzami zamianowano wyłącznie prawie Czechów, którzy wzięli sobie za zadanie wszelkimi środkami czechizować ludność, a przynajmniej okazać na ~~XXX~~ zewnątrz, że ludność w gminie jest czeska. Przytem zaznaczamy, że o ile w gminach pewnych nie było odpowiedniego Czecha, któryby się na stanowiska Komisarza nadawał, sprowadzono do gminy z innej części Państwa, człowieka, nie znającego stosunków miejscowych, /Cieszyn, Frysztat, Zawada, Trzyniec/. Ludzie ci, nie płacąc wcale podatku w gminie, zarządzają majątkiem gminy, nie oglądając się na przyszłość. Komisarze ci i komisje, do których również powołano po największej części Czechów, przedstawiają wszędzie gminę jako wyłącznie czeską i dzięki im też wyrugowano zupełnie szkoły polskie w takich gminach, które zawsze były polskie, i gdzie ludności czeskiej jest tylko mały procent, jak Polska Lutynia, Niemiecka Lutynia, Wierzniewice, Dąbrowa, Rychwałd, Poręba, Zabłocie, Zaś w gminach tych, gdzie nie dało się zupełnie znieść szkoły polskie, utworzono obok szkół polskich bez wszelkiej potrzeby szkoły czeskie, zmuszając gminy do dostarczania lokalów i innych opłat. Dzięki tym komisarzom i komisjom nawet z kościoła wyrugowano księży polskich i zaprowadzono język czeski i księży czeskich w parafjach wyłącznie polskich, Niemiecka Lutynia, Mosty przy Jabłonkowie i inne, a w niektórych gminach, nawet za ich przyczyną - odebrano kościoły i probostwa kościołowi rzymsko-kat. na rzecz wyznania czechosłowackiego. Rychwałd, Dąbrowa. Tak samo i we wszystkich innych sprawach Komisje te zastępują wyłącznie interesy ludności czeskiej, krzywdząc dotkliwie ludność polską

Przy wyborze Komisarzów nie kierowano się niczem innem, jak tylko względami narodowymi czeskiemi, a wszelkie skargi i zażalenia ludności polskiej są bezskuteczne, gdyż władze wyższe zupełnie już oddają wiarę tym komisarzom i tym komisjom. Są wypadki, gdzie komisarze dopuścili się nadużycia władzy, gdzie zachowanie ich w urzędzie i poza urzędem jest ni godne stanowiska, które piastują. Ludność polska wносиła zażalenia i skargi, lecz wszystko to zostało bez odpowiedzi. Tak wniesiono zażalenie do powiatowej władzy politycznej we Frysztacie i do krajowej władzy politycznej w Opawie przeciw komisarzowi rządowemu w Karwinie, p. Krucie, w którym podniesiono ciężkie zarzuty nadużycia swojego urzędu na cele poszczególnych ludzi, swoich przyjaciół, oraz na korzyść swojej rodziny, lecz zażalenie to pozostało do dziś dnia bez odpowiedzi, a p. Kruta nadal rządzi gminą. Tak samo wniesiono ciężkie skargi przeciw komisarzom rządowym Malcharowi we Wierzniowicach i Temie w Niemieckiej Lutyni, lecz również władze na skargi te nie raczyły odpowiedzieć. Wogóle traktuje się ludność polską w Czechosłowacji tak, że na żadne jej zażalenie i protesty władze nieodpowiadają wcale, a przecież takie postępowanie nie jest zgodne ani z konstytucją państwa, ani też z zasadami ~~demokratyzmu~~ demokracji.

Ale także i u władz państwowych, szczególnie w powiatowych władzach politycznych ludność polska nie doznaje obrony swoich praw i jest świadkiem różnych krzywd, które się jej dzieją. W sprawach szkolnych na przykład starostowie frysztacki i cieszyński zajęli stanowisko wrogie wobec szkolnictwa polskiego i zupełnie przychyłili się do wniosków i postanowień gminnych komisji administracyjnych. W czasie spisu ludności władze państwowe, a szczególnie te władze popierały na każdym kroku dążność w kierunku przedstawienia ludności Śląska Cieszyńskiego - jako ludności czeskiej lub ludności - nieodczuwającej różnicy narodowej, a komisarze spisowi nalegali na tę ludność, aby zapisywała jako narodowość czechosłowacką lub śląską. Nie zlekniemy się niczego i wszędzie otwarcie zeznamy, że spis ludności w 1921 r. jest ogromną krzywdą dla narodowości polskiej i że większą część ludności polskiej wbrew jej przekonaniu, a nieraz wbrew jej woli zapisano jako ludność narodowości czechosłowackiej, gdyż oznaczenie narodowości śląskiej znikło w ogłoszeniach statystycznych.

Zarządzenia władz wydawane są tylko w języku czeskim, ludność polska nie znajduje nigdzie zrozumienia swoich potrzeb i stosunków.- Urzędnicy we władzach są po największej części ludzie, którzy wcale stosunków miejscowych nie znają a przede wszystkim nie władają wcale językiem polskim. Urzędników, którzy ~~znali~~ znali stosunki i władali językiem polskim, we większej części przeniesiono w głąb kraju, zastępując ich ze szkodą dla ludności polskiej Czechami z obcych stron.-

Pocztą i koleje nie uwzględniają praw ludności polskiej, przynależnych jej na podstawie ustaw na urządach kolejowych, na stacjach, w ogłoszeniach i we wszystkich gałęziach ruchu kolejowego i pocztowego widać tylko napisy i ogłoszenia w języku czeskim, urzędnicy wyłącznie Czechy - a polskich robotników i funkcjonariuszy kolejowych i pocztowych przenosi się, odrywając ich od ich gospodarstw i rodzin w głąb kraju.

Nawet takie instytucje, jak kasy chorych, nie mogły się ostać pod zarządem choćby tylko częściowym ludności polskiej tubylczej. Powiatowe kasy chorych miały swoje zarządy wybrane, w których reprezentowane były wszystkie narodowości według stosunku tych narodowości i sprawowały funkcje swoje ku ogólnemu zadowoleniu tak ludności, jak i władz. Zarządy te zostały zniesione przez powiatową władzę polityczną i zostały utworzone komisje zawiadowcze przymusowe, złożone wyłącznie z Czechów i ludzi, do których zabezpieczeni robotnicy nie mają najmniejszego zaufania. Wszelkie protesty przeciw temu zamachowi nie pomogły nic. We Frysztacie na czele tej komisji postawiony został n.p. człowiek, który wogóle nie miał żadnego poczucia sprawiedliwości i prawa. Dopuszczał się ciężkich nadużyć i oszustw, a Starostwo we Frysztacie, aczkolwiek przez gazety było o tem poinformowane, nie uczyniło nic, aż dopiero inni członkowie tej komisji zawiadowczej oświadczyli, że z człowiekiem, przeciw któremu takie zachodzą poszlaki, nie będą zasiadać za jednym stołem, - wtedy dopiero tego przewodniczącego starosta frysztacki zasuspendował w urzędzie. Człowiek ten podczas swojego urzędowania jako przewodniczący kasy chorych brał ~~również~~ równocześnie z zapomogami jako chory członek kasy renumerac za przewodnictwo w tej kasie - z tej samej kasy chorych.

Zdajemy sobie dokładnie sprawę z tego, że stosunki te są nie-

normalne i że ludność polska musi utrzymać odpowiednie prawa narodowe i że tylko w tych warunkach możliwe jest zgodne współżycie obywateli narodowości polskiej z ludnością czeską, zamieszkującą Ks. Cieszyńskie. Aby ludność nasza mogła odczuwać, że jest obywatelstwem Republiki Czechosłowackiej ze wszystkimi prawami z obywatelstwa tego wypływającymi i aby mogła pracować dla dobra swego i dla dobra państwa, koniecznym jest, aby przede wszystkim spełniono jej następujące uzasadnione żądania:

1. Natychmiastowe zniesienie utworzonych wbrew brzmieniu ustaw ~~ist-~~ istniejących obecnie komisji administracyjnych gmin i złożenie z urzędu gminnych komisarzy rządowych oraz natychmiastowe rozpisanie wyborów do przedstawicielstwa gminnego na podstawie istniejących ustaw wyborczych. Na czas - i celem przeprowadzenia przygotowań do wyborów i samej akcji wyborczej - należałoby zreorganizować te komisje zawiadowcze tak, aby ludność polska mogła znaleźć w nich odpowiednie swoje przedstawicielstwo i ażeby uwzględnione były potrzeby gminne w pierwszym rzędzie, które najlepiej mogą znać ludzie dawno w tych gminach osiedli, znający stosunki i mający wpływ na obywateli.

2. Uwzględnienie narodowości i języka polskiego we wszystkich władzach państwowych, w szczególności w politycznych władzach powiatowych we Frysztacie, Cieszynie i we Frydku, w sądownictwie, na kolejach i pocztach - oraz postarania się o to, aby dla spraw ludności polskiej ~~zostali~~ zostali zamianowani tam urzędnicy narodowości polskiej.

3. Ustanowienie publicznych szkół ludowych i wydziałowych na nowo w tych miejscowościach, w których po 28 października 1918 aż do ostatniej chwili zostały zamknięte z taką organizacją, jaką miały w czasie zamknięcia i oddania im tych budynków z urządzeniem, w których w czasie zamknięcia się mieściły, w szczególności jak najprędzej otwarcie publicznych szkół ludowych w gminach Polska Lutynia, Niemiecka Lutynia, Wierzniewice, Dąbrowa, Rychwałd, Poręba, Zabłocie.

4. Oddanie lokalów w szkołach polskich polskim szkołom, o ile te lokale zostały tym szkołom zabrane na cele urządzenia szkół czeskich ze szkodą dla nauki w szkołach polskich.

5. Przyjęcie na nowo na posady w szkołach polskich wszystkich tych nauczycieli Polaków, którzy wydalenii zostali z posad, a którym komisje

dyscyplinarne nie udowodniły popełnienia czynu karygodnego lub nieuczciwego lub też umyślnego zaniedbania obowiązków nauczycielskich.

6. Mianowanie polskich inspektorów powiatowych.

7. Ze względu na to, że zachodzi obawa, iż w najbliższym czasie braknie sił nauczycielskich do szkół polskich, utworzenie jaknajprędzej seminarjum nauczycielskiego z językiem wykładowym polskim w Czechosłowackiej części Śląska Cieszyńskiego, względnie dostarczenie Macierzy Szkolnej Ks.Cieszyńskiego w obrębie Czechosłowacji - dostarczenia wystarczających środków na założenie takiego Seminarjum.

8. Oddanie zebranych Kościołowi rzymsko-katolickiemu kościołów i probostw, w szczególności w Rychwałdzie, Dąbrowie, Michałkowicach i Radwanicach. Zachowanie status quo pod względem języka używanego w kazaniach i nabożeństwach i urzędowaniu tych kościołów, gdzie aż do objęcia władzy czechosłowackiej był używany język polski, uwzględnianie przy obsadzaniu posad proboszczów w parafjach polskich księży, wikarych - narodowości polskiej.

9. Polecenie urzędom i władzom, aby protesty i zażalenia ludności polskiej i jej przedstawicieli jaknajprędzej załatwiały, zgodnie z ustawą:

10. Nieuwzględnienie spisu ludności na Śląsku Cieszyńskim z r.1921 i przyjęcie za zasadę, że język polski ma być w powiatach sądowych bogumińskim, frysztańskim, cieszyńskim, jabłonkowskim, i polsko-ostrowskim traktowany na równi z językiem czechosłowackim.

11. Zniesienie komisji administracyjnych w powiatowych Kasach chorych i przeprowadzenie jak najprędzych wyborów w tych kasach.

12. Równe traktowanie i popieranie stowarzyszeń kulturalnych i gospodarczych polskich z instytucjami innych narodowości.

13. Jak najspieszniejsze wynagrodzenie instytucjom kredytowym, które poniosły straty wskutek rozporządzenia stałego Wydziału Narodowego Zgromadzenia Republiki Czechosłowackiej z dn. 8. października 1920. zbiór ustaw i rozp. L.583 i rozporządzenia Dyrekcji Skarbowej w Opawie z 5. listopada 1920, nakazującego przeliczyć wkładki oszczędnościowe i pożyczki na walutę czechosłowacką według różnych relacji, tych strat, gdyż wielu instytucjom kredytowym i spółkom zarobkowym grozi wskutek

tego przeliczenia ruina.

14. Przywrócenie na dawne posady wszystkich tych urzędników, i słuźebników władz państwowych, przedsiębiorstw kolejowych, poczt i innych, którzy zostali tylko z powodów narodowościowych przeniesieni na inne posady w głąb państwa czechosłowackiego.

Powyższe żądania stawiamy w interesie nie tylko ludności polskiej, lecz także w interesie spokojnego współżycia z ludnością innych narodowości. Chcemy pełnić obowiązki, jakie na nas nakłada obywatelstwo czechosłowackie, lecz mamy prawo także domagać się, aby nasze najżywniejsze prawa uwzględniano i powalano nam rozwijać się pod względem narodowościowym.

Zaznaczamy, iż postulaty powyższe są wyrazem woli całej ludności polskiej Śląska Cieszyńskiego, która domaga się z całym naciskiem ich spełnienia.

W Pradze , dnia 15.lutego 1923.

Dr.Leon Wolf

Dominik Russek

Adolf Babisz

Arnold Kwietniowski

Ignacy Bogocz.